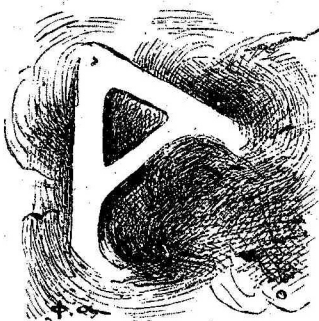

Ο ΕΤΓΛΩΤΤΟΤΑΤΟΣ ΤΩΝ ΙΕΡΟΚΗΡΤΚΩΝ ΜΑΣ

ΠΟΦΑΣΙΣΑΣΑ ἡ Κεφαλληνία νὰ ἀνεγείρῃ περιφανῆ μνημεῖα εἰς τὰ περιλάλητα τέκνα αὐτῆς, τὰ δοξάζοντα τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα, ὀρθῶς ἐσκέφθη ν' ἀρχίσῃ ἀπὸ τὸν Μηνιάτην, τὸν κράτιστον ἐκ τῶν

εὐφραδεστάτων ρητόρων, οὓς ἀνέδειξεν ἡ ἑλληνικὴ ἐκκλησία ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τοῦ Βυζαντίου, ἅμα δὲ ἓνα ἐκ τῶν πρώτων ἀναμορφωτῶν τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης. Καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ Γαλλία δικαίως ἠγάλλετο, ὅτι κατεῖχε τὰ πρωτεῖα τῆς ἱερᾶς εὐγλωττίας ἐνεκα τοῦ Bossuet, τοῦ Bourdaloue, τοῦ Flésire καὶ τοῦ Massillon καὶ ἐν Ἰταλίᾳ μεγάλως ἐφημίζοντο αἱ εὐφάνταστοι ἱεραὶ ὁμιλίας τοῦ εὐγλώττου Segneri καὶ ἡ στενάχουσα τότε ὑπὸ τὸν ζυγὸν Ἑλλάς ἐκαυχᾶτο ἐπίσης, διότι τὸ τέκνον αὐτῆς Μηνιάτης ἦτο ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ ἐκ τῶν μᾶλλον διακριθέντων κληρικῶν, φημιζόμενος διὰ τὴν σοφίαν καὶ διπλωματικὴν δεξιότητα καὶ θαυμαζόμενος διὰ τὴν μελίρρυτον εὐγλωττίαν. Σήμερον, ποῦ δυνάμεθα νὰ ἐκτιμήσωμεν δεόντως τὴν ὑπέροχον ἀξίαν καὶ σημασίαν τῆς δράσεως τοῦ Μηνιάτου ἐπὶ τὸ βραχυχρόνιον τοῦ βίου αὐτοῦ, ἐπιδοκιμάζεται ἡ ἀνέγερσις τοῦ ἀνδριάντος του ἐν Ληξουρίῳ, ἔνθα ἐγεννήθη.

Τὸ ἄγαλμα ἂν π. κ. α. λ. φ. θ. η., ἄλλ' οὐχί ἐτι ἐπισήμως. Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῶν ἀποκαλυπτηρίων ἐξελέγη ὑπὸ τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου Παλέων καὶ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Δημάρχου κ. Χερσάτου ἐργάζεται, ὅπως αἱ ἐορταὶ γίνωσι μεθ' ὅλης τῆς ἐπισημότητος. Καὶ θὰ εἶνε ἐπιβλητικαί, διότι οἱ μεγάθυμοι Κεφαλλῆνες, ὡς ἐκ πείρας γνωρίζομεν, εἰς αὐτὰς τὰς περιστάσεις δεικνύουσι πάντοτε τὴν ἄκραν αὐτῶν φιλοπατρίαν καὶ γενναιότητα.

Ὁ καλλιτέχνης τοῦ ἀγάλματος εἶνε Ἰταλὸς γλύπτης ὁ Giorini ἐκ Μεδιολάνων, καθηγητῆς τοῦ Πολυτεχνείου ἐν Ὁδησσῷ, ἐργασθεὶς κατ' ἐντολὴν τοῦ ἐν Ὁδησσῷ πρωθιερέως κ. Ἀγγέλου Πεφάνη, Κεφαλλῆνος ἐκεῖ διαμένοντος, ὅστις ἐδαπάνησε περὶ τοῦ διὰ τὸ ἄγαλμα δραχμᾶς 18,000. Πόσον εὐχάριστον θὰ ἦτο ἂν καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος, εὐρίσκοντο ἄνδρες τόσοι φιλοπατρίδες διὰ νὰ τιμήσωσι τοὺς μεγάλους αὐτῶν συμπολίτας!

Ἡ ἐργασία εἶνε καλὴ. Ὁ Μηνιάτης παρίσταται ὡς κηρύττων καὶ εὐλογῶν, κρατεῖ διὰ τῆς ἀρι-

στερᾶς μεταλλίνῃ ἐπίχρυσον ράβδον, φορεῖ τὸν μανδύαν του. Ἡ μορφή ὡραία καὶ σεμνή, ἡ στάσις τῆς κεφαλῆς δεικνύει τὸν ἐμπνευσμένον μύστην τοῦ λόγου. Ὁ Giorini ἔκαμε τὸ πρόπλασμα, ἡ δ' ἐργασία ἐξετελέσθη ὑπὸ Ἰταλῶν τεχνιτῶν.

Ὁ καλλιτέχνης εἶχεν ὑπ' ὄψιν τὴν εἰκόνα— ἦτοι ἀντίγραφον τῆς παλαιᾶς εἰκόνης τῆς εὐρισκομένης νῦν ἐν Φλωρεντίᾳ παρὰ τῇ κυρίᾳ Μηνιάτου θυγατρὶ τοῦ ζωγράφου Γεωργίου—τὴν εὐρισκομένην ἐν Ἀργοστολίῳ καὶ ἐτέραν εἰκόνα ἐν τῇ πινακοθήκῃ τῶν Ἰακωβάτων.

Τὰς δαπάνας τοῦ ἐκ τριῶν βαθμίδων βάρου μετὰ τοῦ καλλιτεχνικοῦ περιφράγματος ἔκαμεν ὁ ἐν Ἀθήναις τραπεζίτης κεφαλήν φιλόπολις Ἀναστάσιος Λιδιεράτος Παλλᾶτος.

Ἡ ἐπὶ τοῦ ἀνδριάντος ἐπιγραφή ἀνέτεθη νὰ συνταχθῇ ὑπὸ τοῦ ἀγαπητοῦ μας φίλου καὶ ἱκανοῦ ἱστοριοδίδου κ. Ἠλία Τσιτσέλη. Εἰς τὸ δυτικὸν μέρος ἀναγράφονται τὰ ὀνόματα τοῦ χορηγοῦ κ. Ἀγγέλου Πεφάνη καὶ τῆς πρεσβυτέρως αὐτοῦ ἀποθανούσης Διαμαντίνης. Εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος κεῖται ἡ ἐπιγραφή ἔχουσα οὕτω:

Ἥλιος ὁ Μηνιάτης
ἱερᾶς καὶ θύραθεν σοφίας μαλ' ἐγκρατὴς
κάλαμον, ἀρετὰς, δρᾶν ἐθνωφελῇ
περίπυστος.

Ἑλληνίδος φωνῆς ἀναμορφωτής,
Ἐκκλησίας καὶ Γένους
καρποφορώτατος διδάσκαλος,
ἱεροκῆρυξ τρανόφθογγος καὶ
προφητικὸς,

Κεφαλληνίας μὲν ἀουραεπὲς βλάστημα,
Κερνίκης καὶ Καλαβρύτων δὲ
ποιμεν' ἵρχης δεξιότατος,
γεννηθεὶς ἐν Ληξουρίῳ ἔτει 1669,
κοιμηθεὶς ἐν Πάτραις 1 Αὐγούστου 1714
καὶ ταφείς ἐν τῷ ναῷ Ἀγ. Νικολάου
τῶν Μηνιατῶν
τῆς αὐτοῦ γενετῆρας
ὧδε

ἐν ἐμφερεῖᾳ λιθίνῃ φουάσης ἱερᾷ
καὶ καλλωπίσματοι
εἰς μνήμην αἰείων καλλιτεῖον
ὀφειλῆς καὶ τιμῆς ἐθνικῆς ἔνεκεν
νοερῶς

ἀφ' ὧν λίθῳ λαλῶν,
διδάσκων, στηρίζων καὶ εὐλογῶν
Ἑλλάδα πάσαν
εὐλαβῶς ἐγείρεται

ἄνδρὸς εὐσεβοῦς καὶ φιλοπάτριδος
βουλῇ καὶ χορηγίᾳ
ἔτει 1906.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν ἀνεπισήμων τούτων ἀποκαλυπτηρίων, νομίζομεν καλὸν νὰ δημοσιεύσωμεν τὸ παρὸν σημείωμα, ρίπτοντες ἅμα βλέμματα ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῆς ρητορικῆς πρὸ τοῦ ἀναμorfωτοῦ Μηνιάτου, διὰ νὰ διακριθῇ καλλίτερα ἡ ὑπέροχος αὐτοῦ εὐγλωττία, ἐν ἡμέραις πονηραῖς, καθ' ἃς ἡ Ἑλλὰς εἶχε ἀνάγκη νὰ δειξῇ εἰς τὸν κόσμον ὅτι διανοητικῶς ἔζη καὶ εἶχε δυνάμεις τοῦ πνεύματος.

Ἐπὶ αἰῶνας—μετὰ τὴν Ἀλωσιν—ὁ Ἑλλήν εἶχε λησμονήσῃ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ εὐγλώττου λόγου.

Ὁ Λόγος—ὁ ἔλλογος ὅμως—εἶνε τὸ θεῖον δῶρον, δι' οὗ ἡ Δημιουργία ἐπείκοις τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀνέδειξεν αὐτὸν ἡγεμόνα τῶν δημιουργημάτων. Κατὰ τὴν ἐβραϊκὴν κοσμογονίαν ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἰσηκούσθη τὸ πρῶτον ἀνὰ τὸ χάος καὶ ἐποίησε τὴν ἀθάνατον ἁρμονίαν τῶν ὄντων, ὁ Λόγος ἐνσαρκωθείς ἔπειτα συμβολίζει τὴν ἄπειρον σοφίαν, τὴν ἀνυψώουσαν διὰ τῆς Ἀγάπης τὸ γήϊνον ἀνθρώπινον πλᾶσμα μέχρι τοῦ Θεοῦ Δημιουργοῦ. Καὶ ἡ στωικὴ φιλοσοφία λόγον καλεῖ τὸν τὸ σύμπαν διέποντα θεόν. Κατὰ δὲ τοὺς Ἰνδοὺς ἡ πρώτη δημιουργία τοῦ Δημιουργοῦ ἦτο ὁ Βᾶς ὁ Λόγος, ὁ ποιήσας τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Διὰ τῆς ἀλληγορίας ταύτης οἱ Ἰνδοὶ ἤβηλσαν νὰ δώσουν θεῖαν καταγωγὴν εἰς τὸν λόγον τοῦ ἀνθρώπου, διὰ νὰ διδάξουν ὅτι τὴν εὐγλωττίαν δὲν πρέπει νὰ τὴν μεταχειρισθῶν οἱ ρήτορες διὰ νὰ δημοκοπήσων καὶ διὰ νὰ ἐξυπηρετήσων ποταπὰ συμφέροντα, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀνυψώσων τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὸν Θεόν, διδάσκοντες τὸ καθήκον ἐκάστου καὶ τὴν τρόπον νὰ τελειοποιηθῇ, νὰ μορφωθῇ καὶ νὰ φανῇ χρήσιμος εἰς τὴν πατρίδα.

Τὸ θεῖον τοῦτο δῶρον ὑπὲρ τις καὶ ἄλλος ἔλαβον οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοί μας. Ἡ Ἑλλὰς εἶνε ἡ πρώτη ἀληθὴς διδάσκαλος τῆς εὐγλωττίας, τὴν ὁποίαν ἔπειτα ἐδίδαξε καὶ εἰς τοὺς Ρωμαίους. Ὁ Κικέρων εἶνε τέκνον τοῦ Δημοσθένους καὶ τοῦ Ἰσοκράτους. Ἀλλ' εἰς τὸν κόσμον τὰ πάλαι τὰ ῥεῖ. Ἐρχεται ἡ παρακμὴ τοῦ εὐγλώττου λόγου, τὸν ὁποῖον διαδέχεται ἡ σοριστικὴ, ἡ τέχνη δηλαδὴ τοῦ ἀνακυλᾶν ἀλήθειαν καὶ ψεῦδος διὰ ψευδοῦς διαλεκτικοῦ, τοῦ καλύπτειν ταῦτα δι' ἀπατηλῆς περιβολῆς. Ἀλλὰ καὶ ὕστατοι ἀγωνισταὶ τοῦ ἀρχαίου ἐλληνισμοῦ εὐρίσκουσιν ἀντιπάλους τοὺς ἐκχριστιανηθέντας καὶ τοὺς χριστιανούς. Ὁ χριστιανισμὸς μορφώνει νέον λαόν, νέαν κοινωνίαν, νέα ἰδεώδη. Οὐδὲ τότε ἡ εὐγλωττία παρ' ἡμῖν ἀπώλετο, ἀλλὰ μοναχικὸν περιβληθεῖσα σχῆμα καταφεύγει εἰς τὴν θρησκείαν τῆς Ἀγάπης.

Θαυμάζονται Βασίλειος ὁ Μέγας, Γρηγόριος ὁ Νύσσης, Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

Τὸ Βυζάντιον καὶ αὐτὸ παρακμάζον πίπτει, καὶ ἡ ἱερὰ εὐγλωττία ταπεινοῦται. Οἱ ἱεροκλήρυκες προσπαθοῦν διὰ τοῦ Θεοῦ λόγου νὰ ἐκτελέσουν τὰ χριστιανικὰ καθήκοντα, οἱ Πατριάρχαι διορίζουν τοὺς Μεγαλόλους τῆς Ἐκκλησίας ῥήτορας, ἀλλὰ δυστυχῶς ὀλίγοι, ὀλίγιστοι οἱ εὐφράδεις, οἵτινες δὲν ἦσαν συγχρόνως σοφοὶ καὶ εὐγλωττοι οὐδὲ εἶχον τὴν δυνάμιν νὰ κυριεύσων τὰς καρδίας τῶν πιστῶν. Ὅτε ὁ Κικέρων ἔλεγεν ὅτι πε-

ρισσότερον ὠφελήθη ἀπὸ τοὺς φιλοσόφους παρὰ ἀπὸ τοὺς ρήτορας, ἤθελε νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἡ εὐγλωττία εἶνε εὐεπεία καὶ εὐφράδεια ἐκφραζομένη μετὰ σοφίας ἅμα δὲ καὶ ποιητικῆς θερμότητος.

* *

Καὶ εἰς τὴν πατρίδα τοῦ Κικέρωνος ὁ εὐγλωττος λόγος ἐταπεινώθη. Ἐζήτουν νὰ εὑρουν τὸ αἷτιον διὰ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ πονήματος: De causis corruptae eloquentiae. Καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν ἡ εὐγλωττία κατέφυγεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἀμα ὅμως ἐδημιουργήθησαν αἱ περιλάλητοι Ἰταλικαὶ ἐπικράτειαι, τότε ἀνεφάνη ἡ κοινοβουλευτικὴ εὐγλωττία ἐν Φλωρεντίᾳ, διότι οἱ Φλωρεντιανοὶ ἡγάπων τὴν καλλιέπειαν τοῦ λόγου, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι πάλαι ποτέ.

Σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως ἡ Γαλλία ἀνέδειξε τοὺς μεγαλειτέρους ρήτορας τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος καὶ ἡ Ἀγγλία τοῦ πολιτικοῦ βήματος. Ὡς ὅμως ἡ Ἰταλικὴ εὐγλωττία τῶν μέσων αἰώνων ἀνεδείχθη εἰς τὴν Τοσκάνην—τὸ πρῶτον, οὕτω καὶ ἐν Ἑλλάδι ἀνεδείχθη τὸ πρῶτον εἰς τὴν Ἐπὶ τήν, ἥτις ἦτο μικρὰ ἐλληνικὴ γωνία ἐλευθερά, ἥτις ἔστειλε τοὺς ρήτορας τῆς εἰς τὴν Βενετίαν διὰ νὰ δημηγορήσων ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τῆς χώρας τῶν καὶ εἶχον τὸ δικαίωμα εἰς τὰς αἰθούσας τῶν συνεδριάσεων τῆς κοινότητος νὰ ὑψώσων εὐγλωττῶς τὴν φωνὴν τῶν συζητούντων.

Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ρητορικῆς τῆς Ἑλλάδος ὁ Κερκυραῖος Ἀλέξιος Παρτουρός—Μέγας Πρωτοπαπᾶς Κερκύρας—εἶνε ὁ πρῶτος ὅστις ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος ἐκήρυττεν ἐλληνοπρεπῶς καὶ ἐυσυστηματοποίησε τὴν λαλουμένην γλῶσσαν διὰ τῶν Διαχωίνου, αἱ ὁποῖαι ἐδημοσιεύθησαν τῷ 1560, ἀνεγνώσθησαν πολὺ καὶ ἐχρησίμευσαν ἐπὶ τινὰ χρόνον ὡς ἐγχειρίδιον τῆς τοῦ ἄμβωνος ρητορικῆς. Καὶ οἱ μὴ δυνάμενοι νὰ συνθέσων ἰδίους λόγους, τὰς ἀνεγίνωσκον ἀπ' ἐκκλησίας.

Μετ' αὐταπαρνήσεως ἐξηκολούθουν οἱ δυνάμενοι νὰ κηρύξων τὸν θεῖον λόγον, τινὲς διακρίνονται καὶ εἰς τοῦτων, ὁ Μαργουίνος, ὁ γνωστὸς σοφὸς ἐπίσκοπος Κυθήρων διὰ τὴν εὐφράδειαν παρεβλήθη μὲ τὸν Massillon, ἀλλὰ καὶ τούτου αἱ διδασκαλαὶ ἐλησμονήθησαν.

Τῷ 1681 Φραγκίσκος ὁ Σκουφός δημοσιεύει τὴν Τέχνην Ῥητορικὴν, ἄριστον ὁδηγὸν τοῖς ἱεροκλήρυξιν. Οὗτος ὁ σοφὸς κρῆς, ὑπῆρξεν ὁ διδάσκαλος τοῦ Ἡλίου Μηνιάτου, ὁ πρόδρομός του ὁ ἀληθής.

Ἡ μελίρρυτος φωνὴ τοῦ Μηνιάτου δικαίως ἐνεποίησε μεγάλην ἐντύπωσιν, διότι ἀπὸ τῆς Ἀλώσεως τοῦ Βυζαντίου δὲν εἶχεν ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία ἀκούσῃ τοιοῦτον εὐγλωττον καὶ μελίρρυτον ἱεροκλήρυκα.

* *

Ὁ Ἡλίας Μηνιάτης ἐγεννήθη ἐν Ληξουρίῳ Κεφαλληνίας τῷ 1669 ἐκ πατρὸς Φραγκίσκου Μηνιάτου λογίου, Πρωτοπαπᾶ Κεφαλληνίας καὶ μητρὸς Μορεζίας. Ἐκ μικρᾶς ἡλικίας εἶχε δεῖξῃ μεγάλα δείγματα τῆς φιλομαθείας, διὸ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ τὸν ἀπέστειλεν εἰς Βενετίαν, ἔνθα παρῆλθον οἱ πατὴρ του. Οὗτος κατώρθωσε, τῇ ἐνε-

Θ. ΡΑΛΛΗ

Οἱ ἑπτὰ Ραββῖνοι τῆς Ἱερουδαλῆμ

(Salon τοῦ 1907).

γεία τῶν ἐνετικῶν ἀρχῶν, νὰ τὸν καταγράψῃ μεταξὺ τῶν τροφίμων τοῦ Φλαγγινιανοῦ Φροντιστηρίου, ὅπου διέμενεν ἐπὶ δεκαετίαν καὶ ἐδιδάχθη λαμπρὰ τὰ ἑλληνικά, τὰ λατινικά καὶ τὰ ἰταλικά.

Ἡ ἐπὶ τῆς παιδείας ἐφορεία τοῦ ἐθνοφελοῦς τούτου φροντιστηρίου βλέπουσα τὴν ἀξίαν τοῦ Μηνιάτου, παρέβλεψε τὴν νεαρὰν ἡλικίαν καὶ προσδιώρισεν αὐτὸν καθηγητὴν τῶν Ἑλληνικῶν. Νεώτατος ἐχειροτονήθη ἐκεῖ ἱεροδιάκονος καὶ διετέλεσε νοτάριος τοῦ Μελετιῦ Τυπάλδου, ἀρχιερέως Φιλαδελφείας.

Ἀπὸ τῆς Βενετίας ἡ φήμη τῆς εὐδοκίμου διδασκαλίας καὶ τῆς θαυμαστῆς εὐγλωττίας τῶν λόγων του διεδόθη εἰς τὴν λοιπὴν Ἰταλίαν καὶ δὴ εἰς τὴν Ἑπτάνησον καὶ ἔπειτα εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ Ἀνατολήν. Προσεκλήθη ὡς διδάσκαλος καὶ ἱεροκῆρυξ εἰς Κεφαλληνίαν καὶ εἰς Ζάκυνθον. Ὁ γενικὸς Προβλεπτὴς Ἀντώνιος Μολῆνος τὸν προσεκάλεσεν ὡς διδάσκαλον τῶν ἀνεψιῶν του εἰς Κέρκυραν. Ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ταύτῃ τοῦ Ἰουνίου Πελάγους ὁ Μηνιάτης μετῆρχετο τὸν διδάσκαλον ἅμα δὲ καὶ ἐκήρυττεν. Ἀνακληθεὶς ὁ Μολῆνος εἰς Βενετίαν τῷ 1698 παρέλαβε μετ' αὐτοῦ καὶ τὸν Μηνιάτην καὶ ἐκ νέου διωρίσθη καθηγητὴς εἰς τὸ Φλαγγινιανὸν Φροντιστήριον. Ὅτε ἐγένετο βαῖλος —πρέσβυς— Κωνσταντινουπόλεως ὁ Λαυρέντιος Σοράντζος, παρέλαβε τοῦτον τὸν Ἕλληνα ὡς σύμβουλον, διότι δὲν ἦτο μόνον σοφὸς καὶ εὐγλωττος, ἀλλὰ καὶ δεινὸς εἰς τὴν διπλωματίαν. Ὅταν ὁ πρίγκηψ τῆς Μολδαβίας Δημήτριος Καντιμήρης ἠθέλησε νὰ στείλῃ πρέσβυν πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Λεοπόλδον τῆς Αὐστρίας, διὰ νὰ ἐμπιστευθῇ τὰ ἀπόρρητα, ἐζήτησε παρὰ τοῦ βαῖλου τοῦ Ἐνετοῦ, τὸν Μηνιάτην, ὅστις μετέβη εἰς Βιέννην τῷ 1703.

Ἐξεπλήρωσε λαμπρὰ τὸ καθήκον του, ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας τὸν ἐξετίμησε καὶ τὸν ἐτίμησεν. Ἐπιστρέψαντι εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν, ὁ Πατριάρχης Γαβριὴλ ὁ Γ', τῷ 1704 τοῦ ἔδωκε τὴν ἐπιστολίαν τοῦ ὁδοδασκαλικοῦ ὑπουργήματος.

Τὸν Σοράντζον εἶχε διαδεχθῇ ὁ Κάρολος Ρουτσίνης, ἀλλ' ὅτε οὗτος ἀνεκλήθη, μετ' αὐτοῦ παρέλαβε τὸν Μηνιάτην, ὁ ὁποῖος ἔμεινεν εἰς Κεφαλληνίαν διὰ νὰ ἀναπαυθῇ ἀπὸ τοὺς κόπους του. Μετ' ὀλίγον προσεκλήθη ἐκ νέου εἰς Κέρκυραν. Σημειώτεον ὅτι οἱ Κερκυραῖοι μεγάλως τὸν ἐξετίμων. Ἡ Κυβέρνησις μάλιστα, ἐκτιμῶσα τὸν Μηνιάτην, τῷ 1698, τῷ παρεχώρησε τὴν ἐφημερίαν καὶ τὴν ἐπικάρπωσιν τῆς ἐν Λευκίμῃ τότε ἀκμαζούσης μονῆς Πισασίνης, ὡς jure patronato, ἧς ἐτίτλοφορεῖτο ἡγούμενος (abbate).

Ὁ Ἄγγελος Ἑμός, γενικὸς προβλεπτὴς Πελοποννήσου, τὸν προσεκάλεσε παρ' αὐτῷ διὰ νὰ χειροτονηθῇ ἐπίσκοπος τῆς τότε χηρευούσης ἑδρας Χριστιανουπόλεως. Ἀλλὰ μὴ δώσας σημασίαν, ἤργασεν καὶ ὅτε ἔφθασεν εἰς Πελοπόννησον, τὴν ἑδρὰν εἶχε καταλάβῃ ἄλλος ἱεράρχης. Μετὰ ταῦτα ὁ γενικὸς προβλεπτὴς Φραγκίσκος Γριμάνης τὸν προσεκάλεσε νὰ διδάξῃ εἰς Ναύπλιον. Τὸν Γριμάνην διεδέχθη ὁ Μάρκος Λορεδάνος, ὁ ὁποῖος τῷ 1711 τὸν διώρισεν ἐπίσκοπον Κερνίκης καὶ Καλαβρύτων.

Δυστυχῶς αἱ ἀπηυδημένα δυνάμεις τοῦ ἀδυνάτου οργανισμοῦ τοῦ ἐξηγτηλήθησαν τελείως καὶ μετὰ τρία ἔτη καὶ δέκα μῆνας ἀρχιερωσύνης, ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας, 45 ἐτῶν, τῇ πρώτῃ Αὐγούστου τοῦ 1714, ἀπέθανεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ πατρὸς του εἰς Πάτρας. Τὸ λείψανόν του μετεκομίσθη ἀμέσως

εἰς Κεφαλληνίαν καὶ ἐνεταφιάσθη εἰς τὸ μνημεῖον τῶν προγόνων του ἐν τῇ ναῷ τοῦ ἁγ. Νικολάου τῶν Μηνιατῶν, τοῦ ἐν Ληξουρίῳ κειμένου. Ἐπὶ τοῦ τάφου ἐτέθη κατάλληλος ἐπιγραφή, ἣν ἐδημοσίευσεν ὁ Ἄνθιμος Μαζιράκης ἐν τοῖς Βίοις τῶν ἐν-δίδων Κεφαλλήνων. Ὁ χρόνος καταστρέφει τὰ πάντα καὶ ἐγένετο σκέψις νὰ ἀντικατασταθῇ ὑπὸ νέας ἐπιτυμβίου μαρμαρίνης πλακός.

Οἱ Κεφαλλῆνες, οἵτινες διακρίνονται διὰ τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα, μετ' εὐκολίας προσφέρουν τὰς δαπάνας διὰ τὴν μνήμην τῶν μεγάλων αὐτῶν συμπολιτῶν. Ὁ Παναγιώτης Τζιτζέλης, μεγάλεμπορος καὶ πλούσιος ὅσον καὶ φιλόπολις, ἤγειρε νέον μάρμαρον πρὸ τοῦ τάφου τοῦ ἱεράρχου ὁρθιον, ὅπου ἡ ἐπιγραφή ἢ παλαιὰ ἀντεγράφη τῇ προσθήκῃ ταύτῃ:

«Τῆς παλαιότερας πλακὸς φθορίσης τῇδε τὴν νῦν νεωτέρα, τῇ πάλαι ἐπιγραφῇ κοσμουμένην, πρὸς ὁδὸν τῆς πατρίδος, κλέη τοῦ ἐνδόξου ἀνδρός τιμῶν ἤγειρεν ὁ συμπολίτης Παναγῆς Γ. Τζιτζέλης, 1904».

Μεταδόντες πρὸ τινος εἰς Κεφαλληνίαν, μετὰ σεβασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης ἡσπασθήμεν τὸ μνημα τοῦτο.

Ὁ Μηνιάτης εἶνε μία ἐκ τῶν φυαρογνωμιῶν ἐκείνων, αἵτινες ἀνυψοῦσι τὸ γόητρον ἐνὸς ἔθνους. Διὰ τὸ ἐλληνικὸν δὲ ἔθνος ἦτο πολύτιμος κατὰ τοὺς πονηροὺς ἐκείνους χρόνους τῆς δουλείας. Νοῦς εὐφυῆς καὶ πρὸς πάσας μὲν τὰς μαθήσεις ὀξύς, προσκλι-νὴς δὲ πρὸς τὰς ἐμβριθεῖς καὶ σπουδαίας ἐννοίας. Θεολόγος, φιλόσοφος, μαθημα-τικός, διπλωμάτης. Κλίσειν εἶχε καὶ πρὸς τὴν γλωσσο-μάθειαν, διότι ἐκτὸς τῆς ἐλ-ληνικῆς, λατινικῆς καὶ ἰτα-λικῆς, ἦτο κάτοχος τῆς ἐβ-ραϊκῆς, γερμανικῆς καὶ τῆς γαλλικῆς. Τὰ ἰταλικά δὲ ὠμίλει καὶ ἔγραφεν ὡς ἰτα-λὸς λόγιος. Ἐγνώριζε δὲ καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν μου-σικὴν. Ψάλλον διὰ τῆς μελιρρύτου φωνῆς του ἀνύ-ψωνε τοὺς ἐκκλησιαζομένους εἰς τὰς ἰδεώδεις σφαίρας καὶ τοὺς συνεκοινωνεὶ μετ' αὐτοῦ. Ἄν καὶ ἡ κρασις του πολὺ ἀδύνατος, ἐξηκολούθει ὑπε-ρανθρώπως ἐργαζόμενος, με-λετῶν, καὶ δὲν ἐδίδε προσο-χὴν εἰς τὰς δυνάμεις του, αἵ-τινες ὁσμήραι ἐξηντλοῦντο. Φαντασία ζωηρά καὶ μνημο-νικὸν ἀσύλητον ὑπὸ λήθης καὶ σιγανόν.

Ἰστοροῦνται πολλὰ διὰ τὸ μνημονικόν του. Ἀ. χ. πα-ρευρεθείς ποτε εἰς στρατιωτικὴν παράταξιν εἰς Πελοπόννησον, παρεκάλεσε τὸν ἐνετὸν στρατηγόν

νὰ διατάξῃ τὴν ἀνάγνωσιν ὅλων τῶν ὀνομάτων τῶν στρατιωτῶν. Ἀκολούθως δὲ εὐχερῶς ἐπανέλαθε καὶ αὐτὰ τὰ δυσκολομνημόνευτα ἱλλυρικά ὀνόματα μετ' αὐτὴν σχεδὸν τάξιν τοῦ καταλόγου.

Πρῶτος καὶ φιλόανθρωπος, πλὴν ἐπιβλητικὸς τὸ ἦθος, καρδιά εὐαίσθητος καὶ θερμουργὸς εἰς ὅ,τι κχλὸν καὶ ὠφέλιμον. Μορφὴ συμπαθῆς, βλέμμα ζωηρὸν καὶ ἐλκυστικόν, μεσδιάμα γλυκὺ ἄμα δὲ καὶ σοδαρόν. Τίμιος καὶ αὐστηρότατος τὰ ἥθη. Εἰς τὰς συναναστροφάς· πνευματώδης, ἀβρότατος καὶ εὐχάριστος, διατηρῶν ὅμως πάντοτε τὴν σοδα-ρότητα τῆς θέσεώς του καὶ τοῦ σχήματός του.

Ἰερὸς εἰς τὴν φιλίαν, χριστιανὸς ἀνυποκρίτου εὐσεβείας, φιλόπατρις, μετρίοφρων. Ἀφοσιωμένος εἰς τὴν Βενετίαν διότι διεκρίνεν ὅτι εἰς τοὺς Ἐνε-τοὺς ἢ τότε Ἑλλὰς πολλὰ ὤφειλε. Πιστὸς εἰς τὰ πάτρια δόγματα ὡς μαρτυρεῖ ἡ «Πέτρα Σκανδάλου ἦτοι Διασφήσεις τῆς ἀρχῆς καὶ τῶν ἀληθῶν αἰτιῶν τοῦ σχίσματος καὶ διχονομιῶν τῶν δύο ἐκκλησιῶν ἀνα-τολικῆς καὶ δυτικῆς μετὰ τῶν πέντε διαφωνουσῶν κυ-ρίων διαφορῶν».

Πεποικισμένος ἐκ φύσεως διὰ λαμπρὰς εὐ-φραδεῖας καὶ φωνῆς μελιρρύτου, τὰς ὁποίας ἐτελειο-

ποίησε διὰ τῆς τέχνης, ἀνε-δείχθη ὁ μέγιστος τῶν ἱερο-κηρύκων τοῦ Γένους. Παν-ταχοῦ, ὅπου μετέβαινεν ἐκή-ρυττε καὶ ἄφινεν ἀληθσμόνη-τον ἀνάμνησιν τῆς εὐγλωτ-τίας, ἣτις εἶχε τὴν δύναμιν τὰ συρρέοντα πλήθη νὰ μέ-γουν ἐκθαμβὰ ἐν βαθυτάτῃ σιγῇ καὶ συγκινήσει. Δὲν ἦ-σαν οἱ λόγοι του ἀπλῆ εὐρ-ροια λόγου. Ἐν ἑαυτῷ ἐμε-λέτα τὰς σκέψεις του προτοῦ νὰ τὰς ἐκφράσῃ ποιητικῶς.

Ἡ καρδιά τοῦ ὑπεργόρου τὸν νοῦν, ἐψυχολόγει τοὺς ἀκρο-ατάς, ἐμάντευε τί θὰ τοὺς προὔξεναι ἐντύπωσιν, τί θὰ τοὺς ἡλέκτριζεν. Ἐγραψαν ὅτι ὁ Μηνιάτης τὴν ἀπλου-σιέραν δημοτικὴν εἰς τὴν δη-μοσθενικὴν ἀνύψωσεν εὐφρά-δειαν, ὅτι εἶνε χρυσόροῦμων, ὅτι παραβάλλεται μετ' αὐτὸν Massillon, Bourdaloue, Segne-ri. Τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ἡ εὐ-φράδειά του εἶχε τόσῃν ἐπιβο-λὴν εἰς τοὺς ἀκροατάς του, ὥστε τοὺς ἐκυρίευε τὴν θέ-λησίν των καὶ θὰ ἡδύναντο νὰ ἐκφωνήσουν ἐξερχόμενοι τοῦ ναοῦ ὅ,τι εἶπε ποτὲ ἡ κυρία de Sévigné, ἂν οὐ ἡ-κροάσθη ἔνα λόγον τοῦ Bourdaloue :

Il faut rejeter le tout ou s'avouer vaincu. Ὁ Fénelon ἐν τοῖς Dialogues sur l'elo-quence ἀποφαίνεται ὅτι ὁ ἱεροκηρυξ ὠφείλει νὰ ὁμιλῇ πρὸς τὰς καρδίας τοῦ ἀκροατηρίου διὰ τοῦ αἰσθημῆτος

ΛΕΚΑΤΣΑΣ—ΣΑΥΛΩΚ

και οὐχὶ διὰ τοῦ συλλογισμοῦ, διότι ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ λόγου του εἶνε νὰ πείσῃ διὰ τῆς συγκινήσεως. Καὶ ὁ Massillon εἰς τὰς ὥραιάς σκέψεις του περὶ τοῦ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου ἀποφαίνεται, ὅτι ἀναγκαῖα ἐπιστήμη τοῦ εὐαγγελικοῦ κήρυκος εἶνε νὰ κατέχῃ τὸν χριστιανισμόν καὶ νὰ ἔχῃ τὴν ἱκανότητα νὰ τὸν διεξηγήσῃ καὶ διὰ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐμπνέει τὸν ἱεροκήρυκα διὰ νὰ καθαριάσῃ τοὺς ἀπλοῖς καὶ ὄχι τοὺς σοφοὺς νὰ εὐχαριστήσῃ. Ὁ Μηνιάτης τῶν δοξαστῶν τούτων ἦτο, διότι πολλοὶ τῶν ὁμιλιῶν του εἶνε γραμμέναι εἰς αὐτὸ τὸ πνεῦμα.

Ὁ Μηνιάτης, ἐμελέτησε πολὺ καὶ τὸν Segneri. Σημειωτέον ὅτι ὁ Μηνιάτης ἐκήρυττε καὶ ἰταλιστὶ ἐνώπιον τῶν ἐνετικῶν ἀρχῶν.

Παραθέτομεν τὰς κρίσεις τοῦ γνωστοῦ ἰταλοῦ τεχνοκρίτου Tommaséo περὶ τοῦ Μηνιάτου: «Εἰς τοὺς ὁδὺς λόγους περὶ Πίστος καὶ περὶ Ἀγάπης, τοὺς μόνους διασωθέντας, τοὺς ὁποίους ἐξεφώνησεν ἰταλιστὶ εἰς Ναύπλιον ἐνώπιον τοῦ νέετοῦ γενικοῦ προβλεπτοῦ, τὸ ἀκαλλώπιστον ὕψος εἶτι μᾶλλον ἀνυψῶναι τὴν ἀφθονον εὐγλωττίαν. Ἐνεκολπώθη μὲν τὸν Segneri, ἀλλὰ τὸν ὑπαρρηκολούθησεν μετ' ἐλευθερίας ἀμίλλης καὶ δὲν τὸν ἐμιμήθη μετὰ δουλικῆς ἐπιμελείας. Μάλιστα ἐλάττωμά τινα τῆς εὐγλωττίας τοῦ Segneri ἠἀπέφυγεν ὁ Μηνιάτης τὰ λογοπαίγνια, τὰς ἀκαίηρους βεβήλους παραινέσεις, καί, τὸ μέγιστον τῶν ἐλαττωμάτων τοῦ μεγάλου Ἰταλοῦ, τὸ ἐριστικὸν ἠκατὰ τοῦ ἀκροατηρίου ὡς νὰ ἦτο δικηγόρος ὑπερασπιζόμενος τὴν δίκην καὶ οὐχὶ ὡς φίλος, ἀδελφός, πατήρ».

Τοῦ Μηνιάτου ἡ εὐγλωττία ἦτο φυσική, σαφής, ἀφθονος, ἀρμονική, μεστή χάριτος καὶ μετὰ πειθοῦς. Ἄν τὴν ἐχαλίνωεν ἐνίοτε, θὰ ἦτο προτιμότερον. Ἡ δημοτικὴ του γλῶσσα ὥραία, φυσικῶς δὲ τῷ λόγῳ διακρίνονται ἰταλισμοί. Οἱ λόγοι του συνείνουν πολὺ εἰς τὴν διάπλασιν τῆς κοινῆς γλώσσης μας.

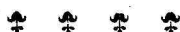
Ἐξεφώνησε πληθὺν λόγων, διδασκῶν, ὁμιλιῶν, πανηγυρικῶν, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν διεσώθησαν ὅλα τὰ ἔργα του. Ὁ πατήρ του ἱστορεῖ ὅτι ὑπῆρχον «καὶ ἄλλα πολλὰ εὐαγγελικά καὶ πανηγυρικά τοῦ συγγράμματα Ρωμαϊκά καὶ τὰ περισσότερα Ἰταλικά, ὅπου εἰς τόσους χρόνους ἐδίδασκεν, ἀλλὰ δὲν ἐύρηθον διὰ τὸ ἄωρον τοῦ θανάτου του».

Τὰς διδασκὰς τοῦ Μηνιάτου εἶχον οἱ ἱεροκήρυκες ἄριστον ὁδηγὸν καὶ τὰς ἐμμελῶντο ἢ τὰς ἀνεγίνωσκον εἰς τὰς ἐκκλησίας. Αὗται ἦσαν καὶ εἶνε δημοφιλεῖς ἀνάγνωσμα εἰς πάντα χριστιανόν. Μάλιστα ἐπὶ γενεάς πολλὰς, ἐχρησιμοποιεσαν ὡς παιδαγωγικὸν κείμενον καὶ ὡς συνήθης ἀνάγνωσις εἰς τὰς οἰκογενείας. Τούτου ἕνεκα ἐπανειλημμένως ἐξεδίδοντο. Καὶ οἱ λόγοι καὶ οἱ σοφοὶ διδάσκαλοι εἶχον ὑπογραμμὸν αὐτάς. Α. χ. ὁ Βικέντιος Δαμόδος ἐν τῇ Ρητορικῇ αὐτοῦ γράφει: «... ὁ σκοπὸς μου δὲν εἶναι νὰ διέξω εὐγλωττίαν ἀλλὰ νὰ διέξω τὴν τέχνην τῆς εὐγλωττίας... ἐπειδὴ πάλιν ἐνόμισα ἠἀπρεπὲς νὰ παραδειγματίσω ὅσα διδάσκω μὲ ἰδιωματικαίς μου ἰδέαις, διὰ τοῦτο φέρνω εἰς τὸ μέσον ὡς ἔχον ὅλα τὰ παραδείγματα ἀπὸ τὰς διδασκὰς τοῦ διδασκάλου Μηνιάτου». Ἐπὶ αἰῶνα ὁ κράτιστος τῶν ὁδηγῶν τῶν ἱεροκηρύκων ἦσαν αἱ διδασκαὶ τοῦ Μηνιάτου καὶ κατὰ δεύτερον λόγον ἐθεωροῦντο τὰ ὁδηγικά βιβλία τοῦ Μελετίου Ἀθηῶν, τοῦ Σου-

γδουρή, τοῦ Παπαβασιλοπούλου, τοῦ Μακαρίου Πατριάρχου καὶ αὐτὰ τὰ τοῦ Σκούρου καὶ Δημοδοῦ. Ἀρκετὴ ἀπόδειξις τῆς μεγάλης δημοτικότητος τῶν διδασκῶν τοῦ Μηνιάτου εἶνε αἱ πλείεσται ἐκδόσεις, ὡς εἰπωμεν ἀνωτέρω, ἐνῶ ἄλλαι ἄλλων ἔτυχον μιᾶς καὶ μόνης ἐκδόσεως ἢ δύο τὸ πολὺ καὶ σήμερον ἐλησμονήθησαν καὶ δικαίως.

Οἱ σύγχρονοί του λόγοι τὸν ἐθαύμασαν διὰ τὴν εὐγλωττίαν καὶ ἔγραψαν δεόντως ὑπὲρ αὐτοῦ. Καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του ἐξῆλθον ἡ ἐκτίμησις του, ἥτις ὁσημέραι αὐξάνει. Ἐκ τῶν πολλῶν βιογραφιῶν τοῦ ἡ καλλιτέρα εἶνε ἐκείνη τοῦ πεφιλημένου φίλου μας κ. Ἡλίας Τσιτσέλη. Προσφήτηυσεν ὁ Ἀπόστολος Ζήνος, ὁ ἐπιφανὴς τῶν χρόνων του τεχνοκρίτης γράφων ὅτι «τοῦ Μηνιάτου μας τὴν ῥήμην δὲν θὰ τὴν παρασύρουν οἱ αἰῶνες».

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

ΕΝΑΣ ΘΑΝΑΤΟΣ

Παράκαιρα ἐμαράθηκες κρινάκι μου καὶ μένο
Φτωχὸ καὶ ξεχασμένο,
Χωρὶς νὰ λάμψῃ ἐπάνω σου μανῆς αὐγῆς ἀχτίδα
Καὶ μιὰ δροσοσταλίδα...

Κι' ἦτανε τόσο ἡ τύχη σου σκληρὴ, κι' ὅταν γεν-
Τόσο πολὺ ἀδικήθηκες, [ρήθης
Ποῦ ἦταν ἐπάνω σου ὁ Οὐρανὸς στὰ σύννεφα
Βαρὺς κι' ἀνταριασμένος. [κρυμμένος

Κ' ἦρθε ὁ Βορρῆς ὁ σπλαγχνικὸς νὰ σὲ κοιμήσῃ
Στὴν παγερὴ του ἀγκάλῃ, [ἀγάλη
Καὶ τ' ἄσπρα φύλλα ἐσάρωσε χωρὶς δροσὶδὰ καὶ
Στὸ χῶμα γύρω... [μῦρο

Κι' εἶσι στὴν ἄχαρη πλαγιά ἡ νεότης σου ἔχει
Χωρὶς νὰ σὲ φιλήσῃ [σβύσει
Μιὰ πεταλούδα ἀνέστη καὶ μιας αὐγῆς ἀχτίδα
Καὶ μιὰ δροσοσταλίδα!...

ΘΡΑΣ ΖΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Γ Ν Ω Μ Α Ι

«Ὅταν ἀναλογιζώμεθα τὰς ἐπιτυχίας τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καὶ τὴν ἀποκάλυψιν τῶν μεγάλων μουσικῶν τῶν κρυμμένων εἰς τοὺς κόλπους τῆς γῆς, φαίνεται αὐτοπία, ἢ ἐλλίς διὰ τὰ προσεχῆ ἑκατὸν ἔτη θὰ ἔχωσιν ὀλιγώτερον λαμπρὰς ἐπιτυχίας. Ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη μᾶς προλέγει διὰ εὐρισκόμεθα εἰς τὰ πρόθυρα τῶν ἐπαναστατικωτέρων ἀνακαλύψεων ἀφ' ὧν ποτε αἱ παραδεγμένα θεωρίαι τῆς ἐγκοσμίου ζωῆς.

★

Ἡ σιωπὴ εἶνε χρυσός. Ἀλλὰ πρέπει, ἐπειδὴ ὅλα δὲν εἶνε χρυσάφι, ὅσα λάμπουν νὰ μὴ παίρνωμε κάθε σιωπὴν ὡς χρυσόν.

~~~~~